

Hästskon

Hästskon 1, Nyköpings socken & kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk utredning.

Lars Norberg

Hästskon

Hästskon 1, Nyköpings socken & kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk utredning.

Lars Norberg

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB utförde i juni år 2023 en arkeologisk utredning inför planerad byggnation av bostäder i Oppeby beläget strax nordväst om Nyköping. Uppdragsgivare var ICA Fastigheter AB (Fastica 88 AB).

Utredningsområdet omfattade ett område bestående av flack före detta åkermark samt ett mindre höjparti, där det under 1900-talet fanns en mindre sentida gårdsbebyggelse som idag är riven. Området omgärdas numera av hyreshus, en livsmedelsbutik och ett äldreboende.

I närområdet finns ett flertal fornlämningar med anknytning till bronsålder-järnålder, samt historisk tid. Utöver det finns sporadiska fynd med anknytning till stenålder. Nämnas kan ett närbeläget undersökt vikingatida gravfält samt den förtätade och variationsrika fornlämningsmiljön vid Släbro. Därtill finns det även exempel på by- eller gårdstomter från historisk tid.

Vid utredningen identifierades en fornlämning i form av ett boplatsoområde innefattande tre härdar (L2023:3036). En av anläggningarna undersöktes inom ramen för utredningen och daterades genom ¹⁴C-analys till vikingatid. Vid rensning påträffades även keramik av järnålderstyp inom en av de andra härdarna.

Rapporten laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställs från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliugatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Lars Norberg
Omslagsfoto: Runstenen U692 på Oknö i Mälaren.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2023

Innehåll

Sammanfattning 2

Utgångspunkt 5

Bakgrund

Syfte & metod 5

Syfte

Metod

Topografi & kulturmiljö 5

Kart- & arkivstudie

Resultat 8

Resultattabell

Referenser 10

Arkiv

Administrativa uppgifter 10

Bilagor 11

Bilaga 1. Objektsbeskrivningar

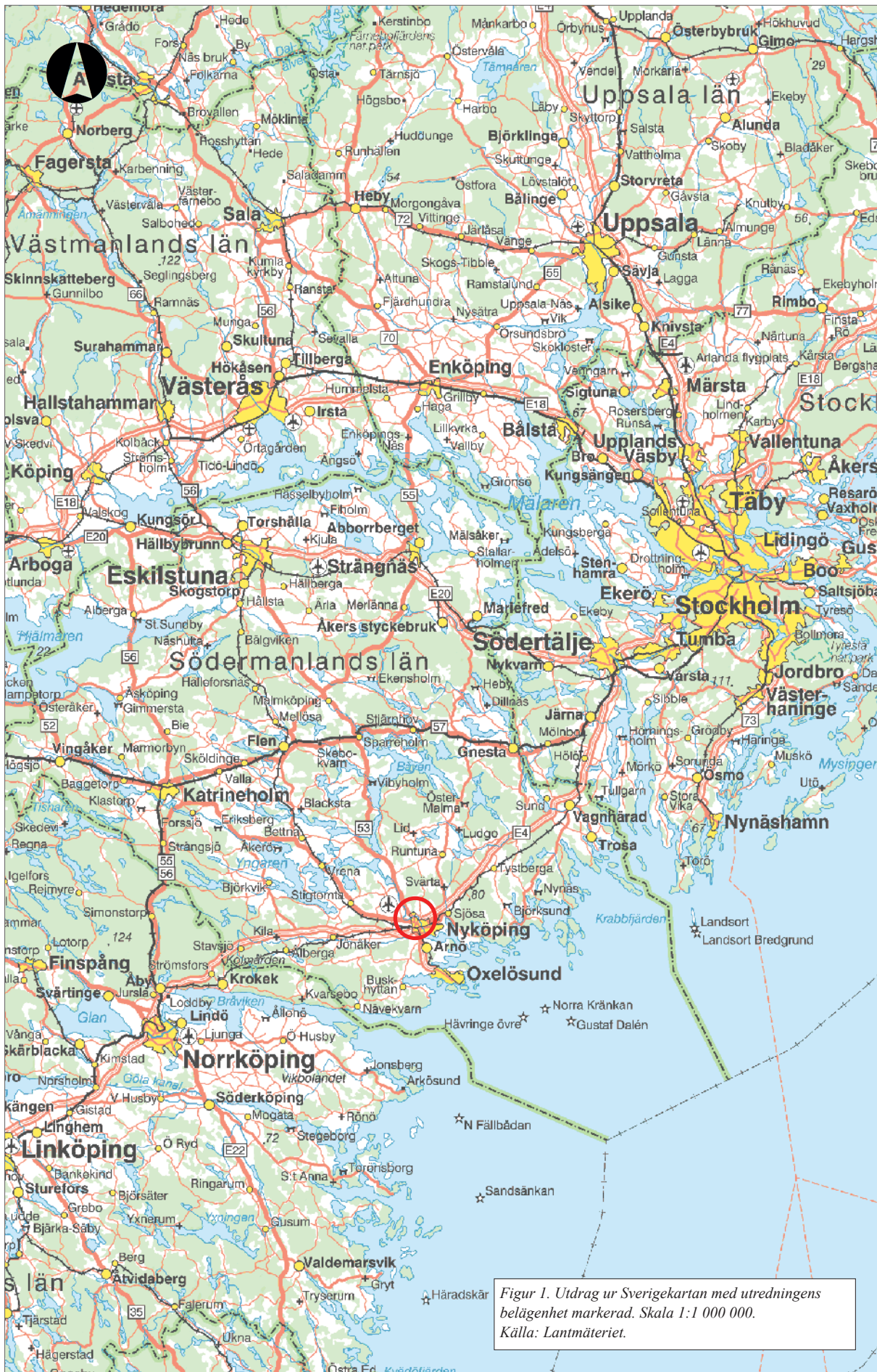
Bilaga 2. Schakttabell

Bilaga 3. Anläggningstabell

Bilaga 4. Vedartsanalys

Bilaga 5. ¹⁴C-analys

Bilaga 6. Fotodokumentation

Figur 1. Utdrag ur Sverigekartan med utredningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
Källa: Lantmäteriet.

Utgångspunkt

Sörmlands Arkeologi AB har genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheten Hästskon 1, Nyköpings socken och kommun i Södermanlands län. Insatsen utfördes eftersom ICA Fastigheter AB (Fastica 88 AB) planerar byggnation av bostäder inom den aktuella fastigheten. Det cirka 2 hektar stora arbetsområdet var beläget i ett fornlämningsrikt landskap i Oppeby strax nordväst om Nyköping (figur 1 & 2).

Beslut i ärendet fattades av länsstyrelsen i Södermanlands län (431-3629-2023) enligt 2 kap. 11 § i Kulturmiljölagen (1988:950). Ansvarig för kostnaden var Fastica 88 AB.

Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Lars Norberg. Vid fältarbetet deltog även Ingeborg Svensson. Båda är verksamma som arkeologer vid Sörmlands Arkeologi AB. Utredningen genomfördes under perioden 2023-06-29 – 2023-06-30.

Syfte & metod

Syfte

Syftet med utredningen var att ta reda på om fornlämningar kommer att beröras av det planerade arbetsföretaget.

Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Metod

I syfte att skapa ett underlag inför fältarbetet utfördes en kart- och arkivstudie. Kartmaterialet utgjordes av lantmäteriakter (Lantmäteriets digitala kartarkiv), jordarts-, strandlinjeförskjutningskartor (SGU) samt lantmäteriets historiska ortofoton. Utöver det studerades information i Kulturmiljöregistret, Statens Historiska Museum, Sörmlands museum samt relevant litteratur.

Därefter utfördes en fältinventering av hela utredningsområdet. Syftet med insatsen var att identifiera kulturhistoriska lämningar ovan mark samt terränglägen där fornlämningar dolda under mark kunde förekomma, exempelvis förhistoriska boplatser.

För att fastställa antikvarisk status för de möjliga fornlämningar som berördes grävdes 22 stycken sökschakt med hjälp av grävmaskin. Schakten, som var mellan 17 och 4 meter långa, cirka 1,2 meter breda och 0,2-0,5 meter djupa, grävdes skiktvis ned till orörd marknivå och rensades för hand. Påträffade fynd och anlägg-

ningar dokumenterades, varefter föremålen återfördes till fyndplatsen.

Slutligen lades sökschakten igen och markytor återställdes. Objekt, sökschakt och anläggningar dokumenterades med RTK-GPS och beskrevs i text (figur 3, bilaga 1-3).

En anläggning undersöktes till sin helhet. Syftet var att bestämma anläggningens karaktär och att samla in provmaterial för ¹⁴C-analys. Vad gäller de naturvetenskapliga analyserna har vedartsanalysen utförts av Erik Danielsson på Vedlab. Analysen syftade till att identifiera träslag samt att minimera risken att datera träkol med hög egenålder (bilaga 4). ¹⁴C-analysen har genomförts av Ångströmlaboratoriet vid Uppsala universitet. Syftet med analysen var att klargöra fornlämningsstatus (bilaga 5).

Vidare gjordes översiktliga områdesbeskrivningar. Ett representativt urval av schakt, objekt, fynd och miljöer fotodokumenterades (bilaga 6).

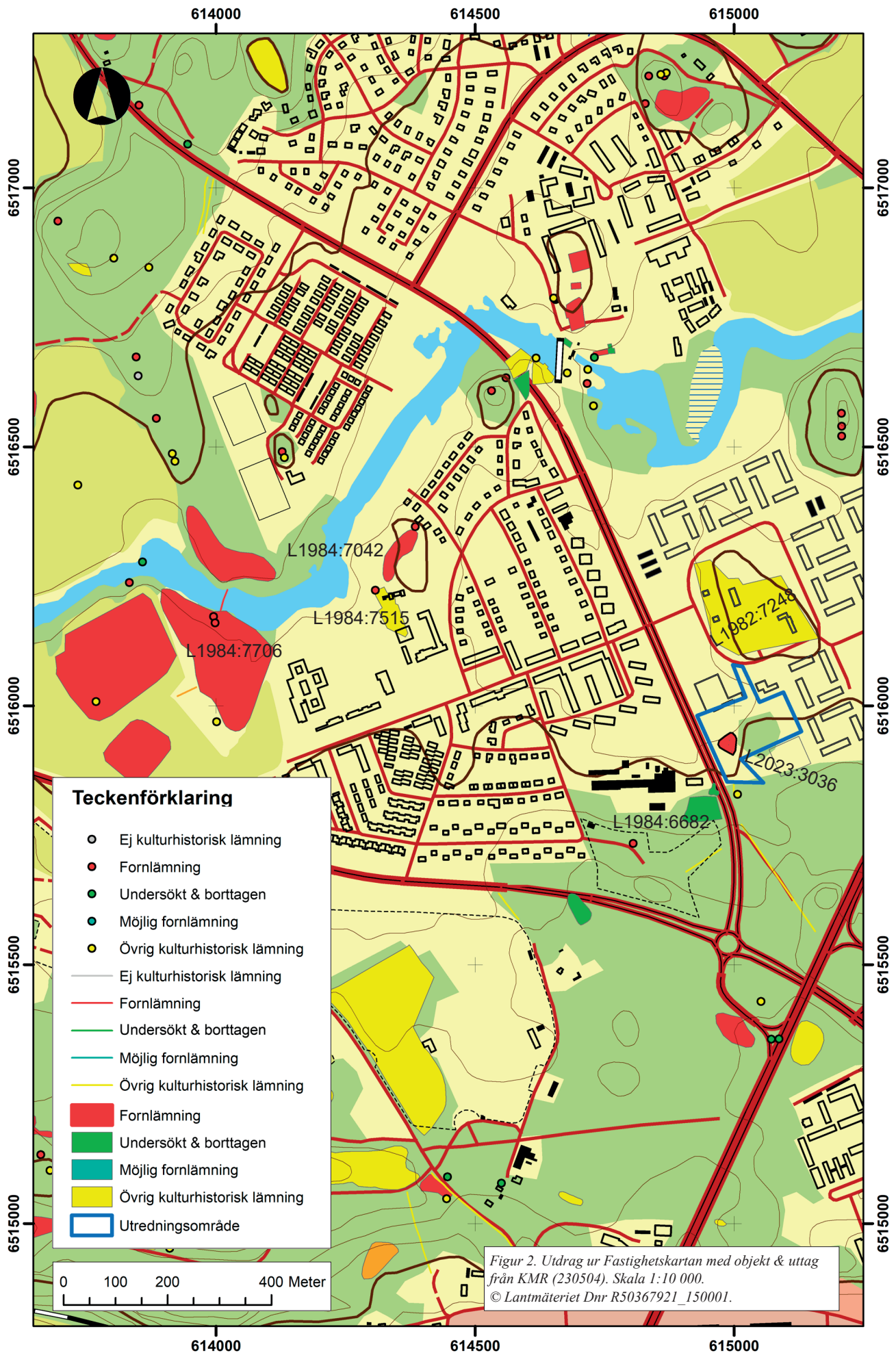
Topografi & kulturmiljö

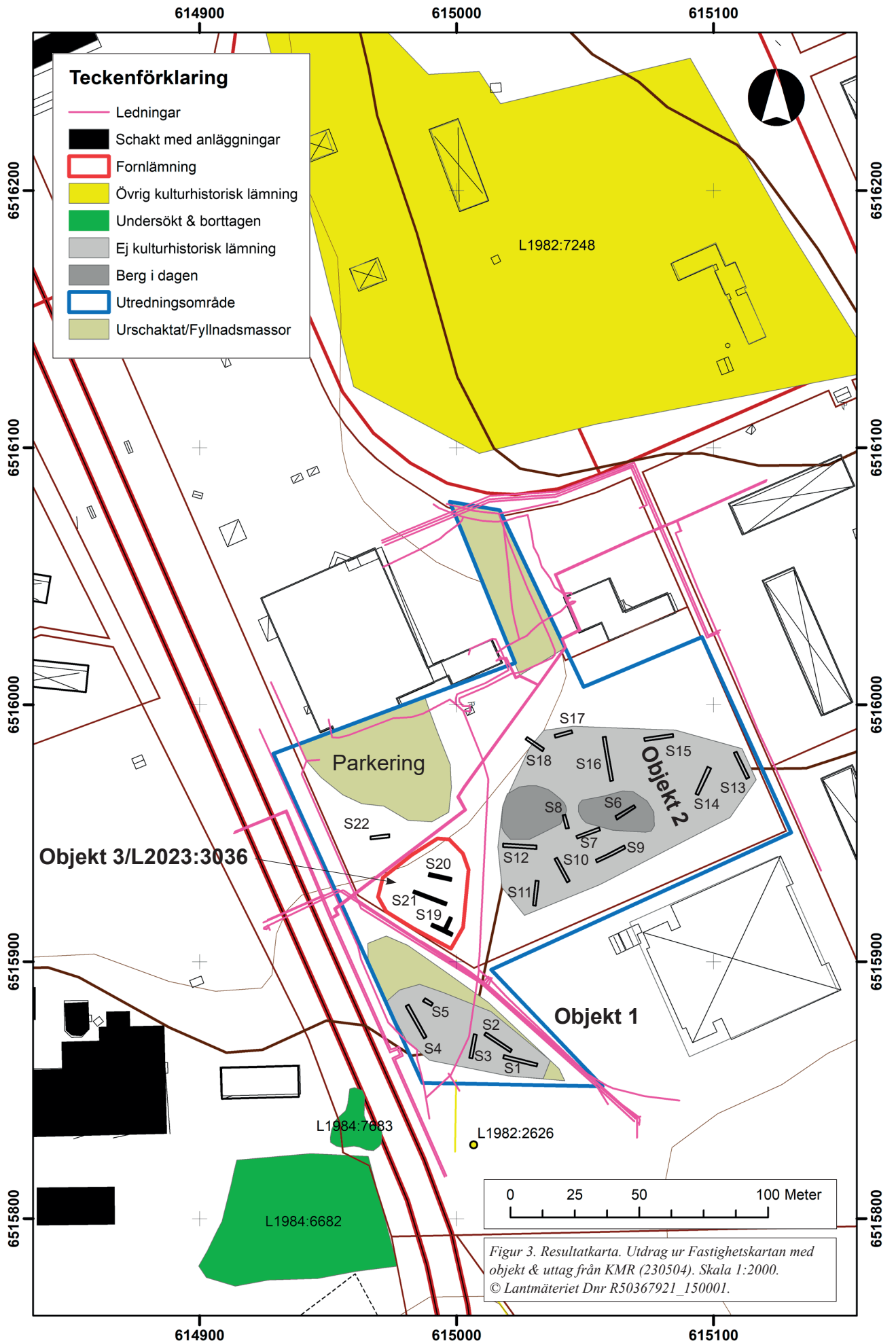
Stora delar av utredningsområdet utgjordes av flack före detta åkermark, numera parkliknande gräsmattor. Centralt fanns även ett skogsbevuxet höjdparti med berg i dagen. Höjden över havet varierade mellan cirka 20 och 26 meter. Vad gäller befintlig bebyggelse omgärdas området av hyreshus, en livsmedelsbutik och ett äldreboende. I öster avgränsas ytan av utfarten mot väg 53.

I topografisk mening karakteriseras omgivningarna av Nyköpingsåns öppna dalgång med tyngre lerjordar. Söderöver vidtar en större isälvsavlagring och mer höglänta skogsområden. De sistnämnda skiljer Oppeby från Nyköping belägen vid kusten söderöver.

I området finns ett flertal fornlämningar med anknytning till bronsålder-järnålder, samt historisk tid. Utöver det finns sporadiska fynd med anknytning till stenålder. Nämnas kan ett närbeläget undersökt vikingatida gravfält (L1984:6682) samt den förtätade och variationsrika förhistoriska fornlämningsmiljön vid Släbro (tex. L1984:7706 & L1984:7042). Därtill finns det även exempel på by- eller gårdstomter från historisk tid (L1984:7515 & L1982:724).

En handfull arkeologiska insatser har berört angränsande eller närbelägna områden. Bland annat utfördes arkeologiska utredningar under 2000-talet (Gustafsson 2006 & 2007). Det ovan nämnda vikingatida gravfältet berördes av förundersökning och arkeologisk undersökning åren 2016 & 2017 (Svensson 2016 & Runer 2019).

Kart- & arkivstudie

På ett övergripande plan har områdets markanvändning präglats av det före detta säteriet Oppeby som ligger strax norr om utredningsområdet. Ortnamn med efterleden *-by* anses traditionellt ha uppkommit under yngre järnålder (Vikstrand 2013).

Oppeby kan i egenskap av historisk bebyggelse föras tillbaks till medeltiden, även om ortnamnet antyder ett äldre ursprung. Under 1400-talet erhöll bland annat Franciskanerna i Nyköping jord i området (Karlén 1973, s. 11 & s. 140). Därefter förekommer namnet även under 1500-talet då Oppeby blev landbogods under riddaren och rådmannen Nils Ryning. De närbelägna gårdarna Stora och Lilla Släbro kom därefter att inkorporeras, och efter diverse ägarbyten togs Oppeby över av kronan under 1600-talets andra hälft (Almquist, 1934, s 171f & 602).

Det historiska kartmaterialet över Oppeby är relativt magert, men på sockenkartan över Nikolai från år 1677 återfinns ortnamnet utmarkerat (LMS C64-1:C13:23-32). I Lantmäterimyndighetens digitala arkiv återfinns ett mer detaljerat koncept i form av en ägomätning från år 1688 (LMM akt nr 04-nik-23). Utredningsområdet låg då i södra utkanten av gårdens brukade jordar och bestod enligt kartan av några mindre åkerlappar. På 1860 och 1897 års ägomätningar har jordbruksmarkerna söder om Oppeby utökats något (LMM akt nr 04-nik-158 & 04-nik-243).

Inom utredningsområdets centralt belägna höjdparti har det tidigare funnits en mindre gård vilken sorterat under Oppeby. Sett till kartmaterialet bör bebyggelsen ha tillkommit någon gång under 1900-talets första hälft och kan spåras fram till 1960-talet. Gården är synlig på Ekonomiska kartans blad från år 1960, varefter byggnaderna revs inför etableringen av Oppeby bostadsområde (Rak-id J133-9H3d60).

Resultat

Inom arbetsområdet fanns inga tidigare kända fornlämningar. Vid inventeringen identifierades sammanlagt tre objekt. Efter sökschaktning bedömdes två stycken som *Ej kulturhistorisk lämning*, eftersom inga lämningar påträffades inom objekten (objekt 1-2).

Inom objekt 3 påträffades tre stycken överplöjda härdbottnar av förhistorisk typ (A78, A93 & A110). Anläggningarna innehöll sot och kol samt i ett fall skörbränd sten (A78). I en av härdresterna, A93, påträffades därtill tre skärvor keramik av järnålderstyp (F100).

Keramiken var magrad med cirka 1 mm stora korn av kvarts och utgjordes av två bukbitar, cirka 1 cm tjocka samt 4 x 4 respektive 4 x 2 cm stora. Därtill påträffades en 1 spjälkad bottenbit, cirka 5 x 3 cm stor. Samtliga skärvor hade en svartbränd kärna med ställvis rödbränd flammig yta. Fynden återdeponerades i A93, medan A78 undersöktes och borttogs för att säkerställa anläggningens karaktär. I samband med undersökningen av A78 insamlades ett kolprov för analys (C78).

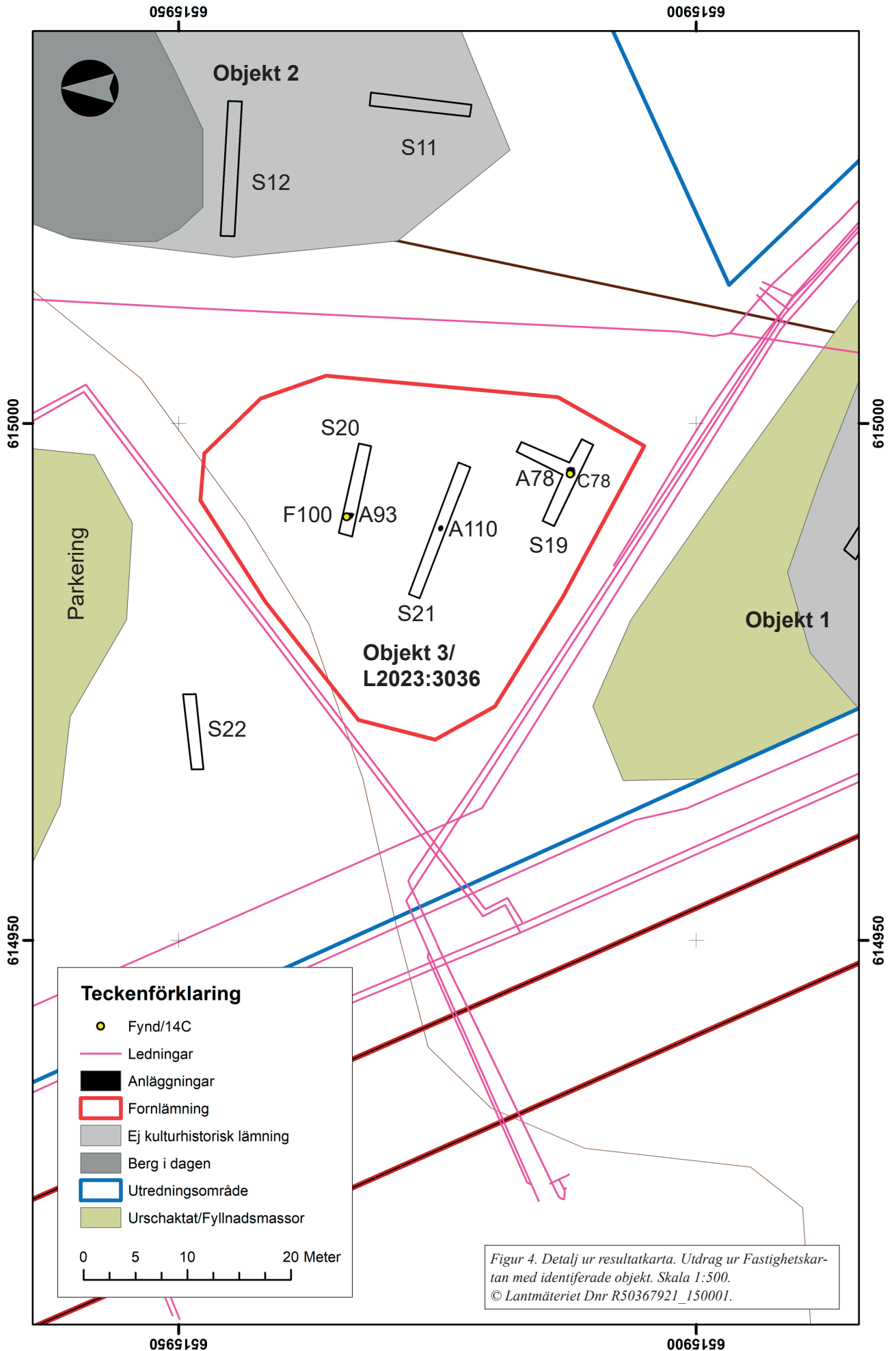
Det daterade provet utgjordes av sälg och daterades med 95,4 procents sannolikhet till 891-1016 e. Kr (Ua-80291, bilaga 4 & 5). Dateringen, som har sin tyngdpunkt i 900-talet e. Kr, är intressant med tanke på närheten till det tidigare undersökta gravfältet (L1984:6682).

Objekt 3 utgör Fornlämning i form av ett boplatansområde och bör förundersökas vid en exploatering (figur 4).

Fornlämning har registrerats i Kulturmiljöregistret med lämningsnummer L2023:3036. Resultaten från den arkeologiska utredningen redovisas i Resultattabellen och tillhörande bilagor.

Resultattabell

Objnr	Lämningsnr	Lämningstyp	Källa	Antikvarisk bedömning	Kommentar
1	-	Boplatsläge	Inventering/sökschaktning	Ej kulturhistorisk lämning	-
2	-	Boplatsläge	Inventering/sökschaktning	Ej kulturhistorisk lämning	-
3	L2023:3036	Boplatansområde	Inventering/sökschaktning	Fornlämning	3 härdar (A78, A93 & A110) Keramik av järnålderstyp (F100) Ua-80291. 891-1016 e. Kr.

Referenser

Almquist, Johan Axel. 1934. *Frälsegodsens i Sverige under storhetstiden*. Med särskild hänsyn till proveniens och säteribildning. Nyköpings län och livgedingets Södermanlandsdel. *Del 2. Band 1. Indelning och tabeller*. Stockholm.

Gustafsson, Patrik. 2006. *Släbro*. Oppeby gård 1:1, Nikolai socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län. Särskild utredning. *Sörmlands museum, Arkeologiska meddelanden 2006:08*. Nyköping.

Gustafsson, Patrik. 2007. *Oppeby östra arbetsområde*. Oppeby gård 1:6 m.fl, Nikolai socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län. Särskild utredning. *Sörmlands museum, Arkeologiska meddelanden 2007:13*. Nyköping.

Karlén, Lars. 1973. Medeltid och äldre vasatid till omkring 1570. I: *Nyköpings stads historia 1. Medeltid och vasatid intill 1622*. Red: Dahlgren, Stellan. Nyköpings kommuns stadshistoriekommité. Nyköping.

Runer Johan, 2019. *Oppeby gård*. Arkeologisk Undersökning Södermanlands län, Nyköpings kommun Fastighet Oppeby gård 1:5 Gravfältet RAÅ Nyköping 1:1. *Stockholms länsmuseum och Uppdrag arkeologi, rapport nr 2019:02/2019/04*. Stockholm.

Svensson, Ingeborg. 2016. *Ett gravfält i Oppeby*. Fornlämning Nyköping 1:1, Oppeby Gård 1:5, Nyköpings socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning. *Sörmlands Arkeologi AB 2016:10*. Nyköping.

Vikstrand, Per. 2013. *Järnålderns bebyggelsenamn*. Om bebyggelsenamnens uppkomst och ålder i Mälardalen. Institutet för Språk och folkminnen. Uppsala.

Arkiv

Lantmäteriet, Historiska kartor, Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMM) (www.lantmateriet.se/)

Akt nr 04-nik-243. Ägomätning, koncept. Upprättad år 1688.

Akt nr 04-nik-243. Ägomätning. Upprättad år 1897.

Akt nr 04-nik-158. Ägomätning. Upprättad år 1860.

Lantmäteriet, Historiska kartor, Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS) (www.lantmateriet.se/)

Akt nr C64-1:C13:23-32. Sockenkarta över Nikolai socken. Upprättad år 1677.

Lantmäteriet, Historiska kartor, Rikets allmänna kartverks kartarkiv (RAK) (www.lantmateriet.se/)

Akt nr J133-9H3d60. Ekonomiska kartan, Nyköping, upprättad år 1960.

Akt nr Rak-id. Häradskartan, Nyköping J112-56-5, upprättad år 1897-1901

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2310

Länsstyrelsens dnr: 431-3629-2023

Tid för utredningen: 2023-06-29–2023-06-30

Personal: Lars Norberg & Ingeborg Svensson

Kommun: Nyköping

Socken: Nikolai

Fastighet: Hästaskon 1

Belägenhet: N 6515905,032 E 614997,810

Koordinatsystem: SWEREF99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Arbetsområde: Ca 20 520 m²

Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material. Samtliga fynd återfördes till sin fyndplats.

Bilagor

Bilaga 1. Objektsbeskrivningar

Objekt 1. Boplatsläge, ca 68 x 27 m st (NV-SO), ca 26-24 möh. Öppen relativt plan gräsbevuxen yta intill vägkorsning. Objektet är beläget i nära anslutning till undersökt och borttaget gravfält (L1984:6682 & L1984:7683). Inget av arkeologiskt intresse påträffades vid sökschaktning (S1-S5). **Ej kulturhistorisk lämning.**

Objekt 2. Boplatsläge, ca 104 x 64m st (NO-SV), ca 26-23 möh. Skogsbevuxet och kuperat höjdparti med ställvis berg i dagen.Plats för numera rivna 1900-talsbebyggelse. Inget av arkeologiskt intresse påträffades vid sökschaktning (S6-S18). **Ej kulturhistorisk lämning.**

Objekt 3/L2023:3036. Boplatsområde, ca 37×36 m (NÖ-SV), ca 21-24 möh. Öppen fd. åkermark, numera gräsmatta. Flack sluttning mot NV. Inom ytan framkom vid schaktning (S19-S21) tre överplöjda härdbottnar (A78, A93, A110). I A93 påträffades 3 skärvor järnålderskeramik (F100). Ett kolprov från A78 daterades med 95,4 procents sannolikhet till 891-1016 e. Kr (Ua-80291). **Fornlämning.**

Bilaga 2. Schakttabell

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Obj/Lnr	Beskrivning
S1	13,4 x 1,2	0,25-0,35	1	Gräsmatta. Därunder påfört material i form av småsten asfaltsrester lera blandat med grus och sand. Enstaka spräckta och kantiga stenar samt ett fåtal spikar. Därunder grå lera och morän (undergrund).
S2	12,1 x 1,2	0,25-0,35	1	Gräsmatta. Därunder påfört material i form av småsten asfaltsrester lera blandat med grus och sand. Enstaka spräckta och kantiga stenar. Därunder grå lera och morän (undergrund).
S3	10,5 x 1,2	0,25-0,35	1	Gräsmatta. Därunder påfört material i form av småsten asfaltsrester lera blandat med grus och sand. Enstaka spräckta och kantiga stenar. Därunder grå lera och morän (undergrund).
S4	14,3 x 1,2	0,2-0,3	1	Gräsmatta. Därunder påfört material i form av småsten asfaltsrester lera blandat med grus och sand. Enstaka spräckta och kantiga stenar, blandat med grå lera. I botten sand och grå varvig lera (undergrund).
S5	3,8 x 1,2	0,25-0,35	1	Gräsmatta. Därunder påfört material i form av småsten asfaltsrester lera blandat med grus och sand. Enstaka spräckta och kantiga stenar blandat med grå lera. I botten sand och grå varvig lera (undergrund).
S6	8,6 x 1,2	0,2-0,6	2	Skogsmark, lövskog. Plats för 1900-tals bebyggelse. Under torven blandat rivningsmaterial i form av spräckt sten, tegelstenar, fönsterglas, spik, och äldre ledningar av metall. Därunder berg i dagen med decimeterstort borrhål (undergrund).
S7	9,4 x 1,2	0,3-0,4	2	Skogsmark, lövskog. Under torven, cirka 0,2 meter tjockt lager påförd ljus silt. Därunder gul sand med inslag av grus och rundad småsten (undergrund).
S8	5,5 x 1,2	0,4-0,5	2	Skogsmark, lövskog. Under torven vidtog gul sand (undergrund).
S9	12,4 x 1,2	0,3-0,4		Skogsmark, lövskog. Under torven ett decimetertjockt lager ljus silt. Därunder gul fin sand med enstaka rundade stenar (undergrund).
S10	12,4 x 1,2	0,4-0,6	2	Skogsmark, lövskog. Under torven ett decimetertjockt lager ljus silt. Därunder gul fin sand med enstaka rundade stenar (undergrund).

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Obj/Lnr	Beskrivning
S11	9,8 x 1,2	0,4	2	Skogsmark, lövskog. Under torven ett decimetertjockt lager ljus silt. Därunder gul fin sand med enstaka rundade stenar (undergrund).
S12	13 x 1,2	0,4-0,5	2	Skogsmark, lövskog. Under torven delvis utfyllnad och omrört material i form av grus blandat med matjord. Enstaka glasbitar. Därunder ljusgrå silt med enstaka stenar (undergrund).
S13	11,3 x 1,2	0,3	2	Hallonbuskage och gräsmatta. I botten varvig ljusgrå lera (undergrund).
S14	11,5 x 1,2	0,3	2	Skogsmark, lövskog. Silt och i botten ljusgrå silt (undergrund).
S15	11,3 x 1,2	0,3	2	Skogsmark, lövskog. Lera och i botten varvig ljusgrå lera (undergrund).
S16	17,4 x 1,2	0,3	2	Skogsmark, lövskog, slänt övergående i åkerhak mot norr. I söder gul sandig silt och mot mot norr, ljusgrå silt (undergrund).
S17	6,9 x 1,2	0,25-0,3	2	Gräsmatta, grå lera, centralt en recent sopgrop innehållande tegelkross och ej nedbrutet trä. Tvärgående schakt med fyllnadsmassor i form av sand och grus. Troligen ett VA-schakt. I botten grå lera (undergrund).
S18	8 x 1,2	0,25-0,3	2	Skogsmark, gräsmatta. Grå lera med inslag av skrotsten och tegel. I ena kanten ett före detta åkerhak. I botten grå lera (undergrund).
S19.	13,7 x 1,2	0,3	3/L2023:3036	Gräsmatta. Grå lera, därunder vitgrå lera. Centralt i botten framkom en överplöjd rundad härdrest (A78). Schaktbotten utgjordes av vitgrå lera. (undergrund).
S20	8,8 x 1,2	0,3	3/L2023:3036	Gräsmatta. Grå lera, därunder vitgrå lera. I schaktets västra del framkom en överplöjd oval härdrest (A93). I ytan av härden påträffades fynd av keramik av järnålderstyp. Schaktbotten utgjordes av vitgrå lera. (undergrund).
S21	13,6 x 1,2	0,4	3/L2023:3036	Grå lera, därunder vitgrå lera. I schaktets västra del framkom en överplöjd rundad härdrest (A110). Schaktbotten utgjordes av vitgrå lera. (undergrund).
S22	7,3 x 1,2	0,4	-	Grå lera, därunder vitgrå lera (undergrund).

Bilaga 3. Anläggningstabell

Anr	Anl typ	Storlek (m)	Beskrivning	Lämning	Schakt	N	E	Z
A78	Härd	1,0 x 0,9	Rundad, ca 0,03-0,05 m dj. Ett tiotal skörbrända stenar, 0,05-0,1 m st. Enstaka flammiga ställvisa koncentrationer av sot och kol. Endast hårdbottnen återstår (överplöjd). Kolprov C78 (Ua-80291). Undersökt och borttagen. Vilade på vitgrå lera.	L2023:3036	19	6515912,176	614995,130	23,04
A93	Härd	0,95 x 0,7	Oval med enstaka flammiga ställvisa koncentrationer av sot och kol. Enstaka skörbrända stenar i ytan. Nedgrävd i vitgrå lera. (undergrund). Vid rensning påträffades keramik av järnålderstyp med svartbränd kärna med ställvis rödbränd yta. Skärvorna utgjordes av 2 väggbitar, ca 1 cm tjocka och 4x4 cm resp 4x2 m st. En spjälkad bottenbit, ca 5x3 cm stor. Keramiken magrad med 1 mm stora korn av kvarts. Härden kvarligger och fynden återdeponerades (F100).	L2023:3036	20	6515933,765	614990,988	22,41
A110	Härd	0,6 x 0,5	Oval med enstaka flammiga ställvisa koncentrationer av sot och kol. Härden kvarligger.	L2023:3036	21	6515924,761	614989,561	22,56

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 23070

**Vedartsanalyser på material från Södermanland,
Nyköping, L2023:3036.**

Adress:
Box 178
791 24 FALUN

Telefon:
070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se

Bankgiro:
5713-0460
www.vedlab.se

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 23070

2023-08-30

Vedartsanalyser på material från Södermanland, Nyköping, L2023:3036.

Uppdragsgivare: Lars Norberg/Sörmlands Arkeologi AB

Arbetet omfattar ett kolprov från en härd på en mindre boplats i närheten från yngre järnålder. Provet innehåller kol från ek och salix. Det utplockade kolet med salix kommer att ge en tillförlitlig datering av härdan utan hög egenålder.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
78	IC78	Härd	3,6g	1,3g 17 bitar	Ek 7 bitar Salix 10 bitar	Salix 27mg	

Erik Danielsson/VEDLAB

Box 178

791 24 FALUN

Tfn: 070 34 00 645

E-post: vedlab@vedlab.se

www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Ek	<i>Quercus robur</i>	500- 1000 år	Växer bäst på lerhaltiga mulljordar men klarar också mager och stenig mark. Vill ha ljus, skapar själv en ganska luftig miljö med rik undervegetation med tex hassel.	Hård och motståndskraftig mot våta. Båtbygge, stängselstolp, stolpar, plogar, fat. Energirik ved ger mycket glöd.	Ekollonen har använts som grisfoder. Trädet har ofta ansetts som heligt. Man talar ofta om 1000-års ekar men de är sällan över 500 år.
Salix Stort släkte med sälgar, pilar och viden	<i>Salix sp.</i>	60 år	Varierande anspråk vad gäller jordmån. De flesta arter är dock ljusälskande	Mjuk och lätt ved. Dåligt som bränsle och virke.	Barken har använts till garvning.

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskva vedprover.

Bilaga 5. ^{14}C -analys

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2023-10-27

Lars Norberg
Sörmlands Arkeologi AB
Tideliussgatan 37
118 69 STOCKHOLM

Resultat av ^{14}C datering av träkol från L2023:3036, Nyköping socken och kommun, Södermanlands län. (p 5439)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

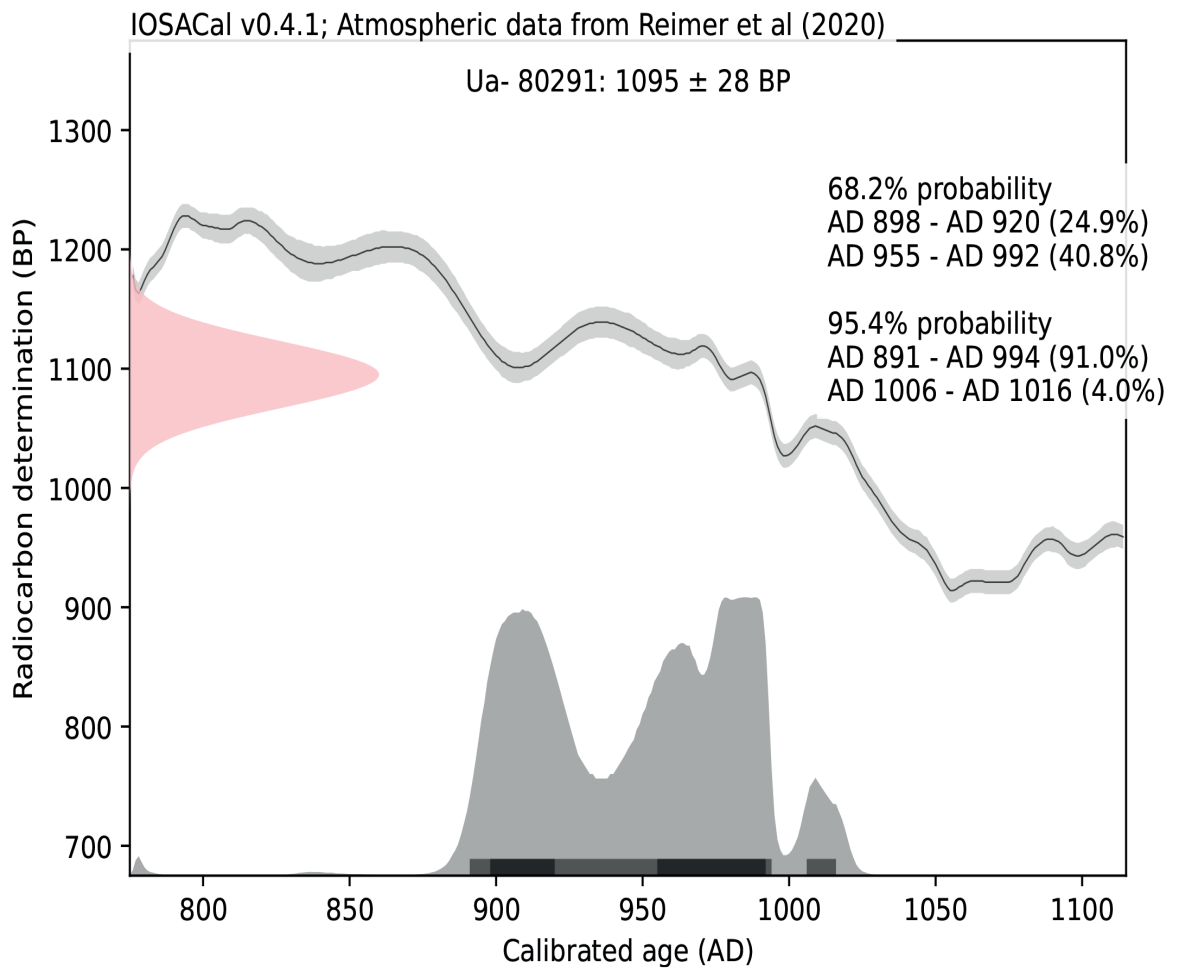
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-80291	Prov 1C78, A78 (Härd, L2023:3038)	-27,2	1 095 \pm 28

Med vänliga hälsningar

Maximilian Schmidt
2023.10.31
09:36:53 +01'00'

Maximilian Schmidt/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurvor

Bilaga 6. Fotodokumentation

Schakt 1 inom objekt 1. Foto mot väster: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

Översikt över parkeringen bakom ICA Knuten och del av objekt 3/L2023:3036 (före schaktning). Foto mot öster: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

Schakt 6 inom objekt 2. Foto mot väster: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

*Schakt 14 inom objekt 2 Foto mot nordost:
Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.*

*Schakt 16 inom objekt 2. Foto mot norr: Lars
Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.*

*Del av utredningsområdet beläget mellan
ICA Knuten & Kungshems fastighet. Foto
mot norr: Lars Norberg 2023, Sörmlands
Arkeologi AB.*

Schakt 19 med påträffad härdrest, A78 (objekt 3/L2023:3036). Foto mot västnordväst: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

Schakt 19 med påträffad härdrest, A78 (objekt 3/L2023:3036). Foto mot väster: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

Schakt 20 med påträffad härdrest, A93 (objekt 3/L2023:3036). Foto mot västnordväst: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

*Keramiskärvor från härden A93 (F100).
Fynden återdeponerades i anläggningen.
Foto: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.*

Översikt över objekt 3/L2023:3036. Foto mot västnordväst: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

Schakt 22 beläget norr om och utanför objekt 3/L2023:3036). Foto mot sydöst: Lars Norberg 2023, Sörmlands Arkeologi AB.

